

Mayıs 2016 • Sayı: 113 • 4 TL

Meraklı Minik

Erken Çocukluk Dönemi İçin Aylık Bilim Dergisi

Çeşit Çeşit Taşıt Var

Derginizle birlikte...

Taşıtlarla Tekerlekleri
Eşleme Kartları

Denizaltı Posteri

Rengârenk Şikartmalar

Yol Yapma Oyunu

ISSN 1307-1998
0 771 307 1990 01
2016/05

3+
yas

Sevgili Çocuklar,

Her gün evden dışarı çıktığımızda çeşit çeşit taşit görüyoruz. Birçoğumuz okula, işe ya da gezmeye giderken bu taşıtlardan birini ya da birkaçını kullanıyoruz. Taşitler öyle çeşitli ki. Bazıları yolcu, bazıları yük taşıyor; bazıları karayolunda, bazıları rayların üzerinde gidiyor; havada uçan, suyun üzerinde ya da sualtında giden taşıtlar da var. Biz de bu ayı sayımızda taşıt çeşitlerine yer verdik. Sizlere çevremizdeki taşıtları, bazı motorlu taşıtların tekerleklerini, hızlı trenleri, taşıtları taşıyan daha büyük taşıtları ve bilimsel araştırmalarda kullanılan bazı taşıtları tanıttık. Haydi Mutfağa köşemizde helikopter şeklinde bir atıştırmalık tarifine yer verdik. Dergimizin ekinde bulunan yol yapma oyununu, çıkartmaları, denizaltı posterini ve taşıtlarla tekerlekleri eşleme kartlarını da sizin için hazırladık. Yeni sayımızı seveceğinizi umuyor, hepinizi sevgiyle kucaklıyoruz.

Aslı Zülal

"**Benim manevi mirasım ilim ve akıldır**" *Mustafa Kemal Atatürk*

Sahibi

TÜBİTAK Adına Başkan
Prof. Dr. Ahmet Arif Ergin

Genel Yayın Yönetmeni
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Duran Akça
duran.akca@tubitak.gov.tr

Yayın Yönetmeni

Meltem Yenal Coşkun
meltem.coskun@tubitak.gov.tr

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Erol Arcaklıoğlu
Prof. Dr. Ş. Sebnem Elialioğlu
Yrd. Doç. Dr. Naz Börekçi
Yrd. Doç. Dr. Latife Çimen
Dr. Ahmet Uludağ

Editor

Aslı Zülal
asli.zulal@tubitak.gov.tr

Redaksiyon

Özlem Özbal
ozlem.ozbal@tubitak.gov.tr

Araştırma ve Yazı Grubu

Kübra Gökdemir
kubra.gokdemir@tubitak.gov.tr
Bilge Nur Karagöz
bilge.karagoz@tubitak.gov.tr
Yasemin Şahin
yasemin.sahin@tubitak.gov.tr

Grafik Tasarım

Fulya Koçak
fulya.koçak@tubitak.gov.tr

Çizer

Pınar Büyükgüral
pinar.buyukgural@tubitak.gov.tr

İdari Hizmetler

Mehmet Akif Şenyl
mehmet.senyl@tubitak.gov.tr

Mali Yönetmen

Kemal Tan
kemal.tan@tubitak.gov.tr

İletişim Bilgileri

Meraklı Minik Dergisi
Akay Caddesi No: 6
06420 Bakanlıklar / Ankara
Tel (312) 298 95 61 (Yazı İşleri)
Faks (312) 428 32 40 (Yazı İşleri)
Internet www.merakliminik.tubitak.gov.tr
e-posta merakli.minik@tubitak.gov.tr

Abone İlişkileri

abone@tubitak.gov.tr
Tel (312) 222 83 99

ISSN 977-1307-1998

Fiyatı 4 TL

Baskı

APA UNIPRINT Basım San. ve
Tic. A.Ş.
www.apa.com.tr
Tel (212) 798 28 40

Baskı Tarihi: 28.04.2016

Dağıtım
Turkuaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
<http://www.tdp.com.tr>

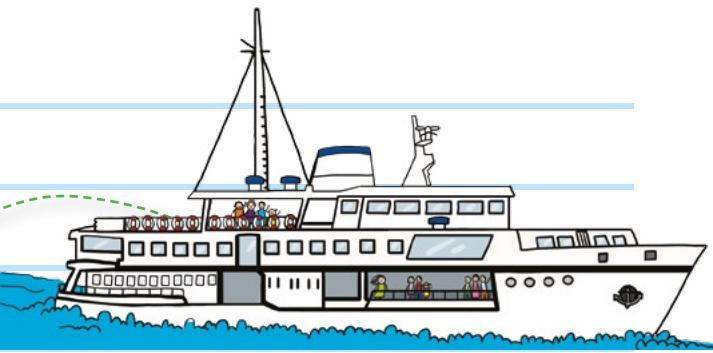
İçindekiler

2

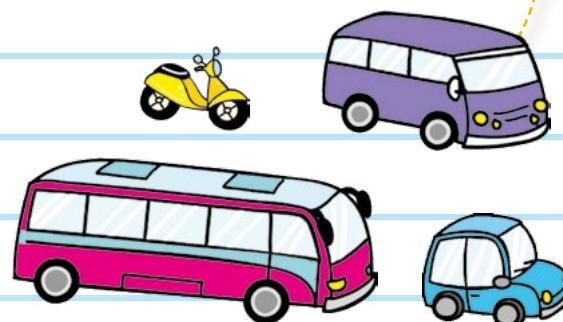
11

18

22

- 2** Kentteki Taşıtlar
- 6** Resimdeki Tuhaflıklar
- 8** Hangisinden Bir Tane Var?
- 9** Taşıtları Tanıyalım
- 11** Resimdeki Taşıtlar
- 12** Tekerlekler Çeşit Çeşit
- 14** Doğru Tekerlek Hangisi?
- 16** Yüksek Hızlı Tren Geliyor
- 18** Yüksek Hızlı Trenin Yolculuğu
- 20** Taşıt Taşıyan Taşıtlar
- 22** Arabalı Vapurdaki Taşıtlar
- 24** Bu Taşıtlar Bilimsel Araştırmalarda Kullanılıyor
- 26** Çok Merak Ediyorum
- 28** Haydi Mutfaga
- 30** Küçük Eller İşbaşında
- 32** Kitap... Oyun... Öneri...

Kapak Çizimi: Pınar Büyükgüral

Kentteki Taşıtlar

Petek kırmızı benekli şapkasını taktı.
Oyuncak tavşanını ve en sevdiği
çantasını yanına aldı.
İşte, dışarı çıkmaya hazırıldı.

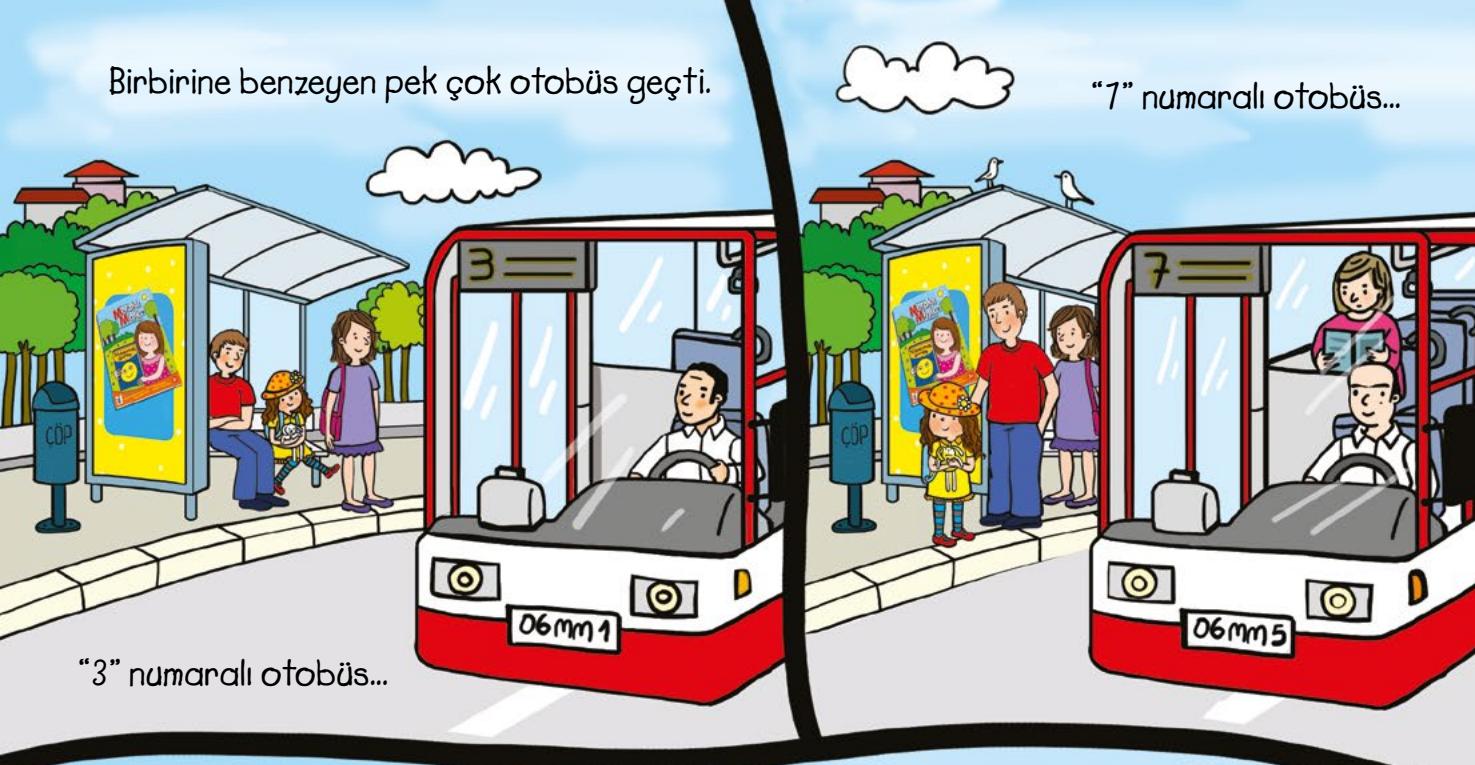

Petek, annesi ve babası sokağın
diğer ucundaki otobüs durağına
kadar yürüdü. "10" numaralı
otobüse bineceklerdi.

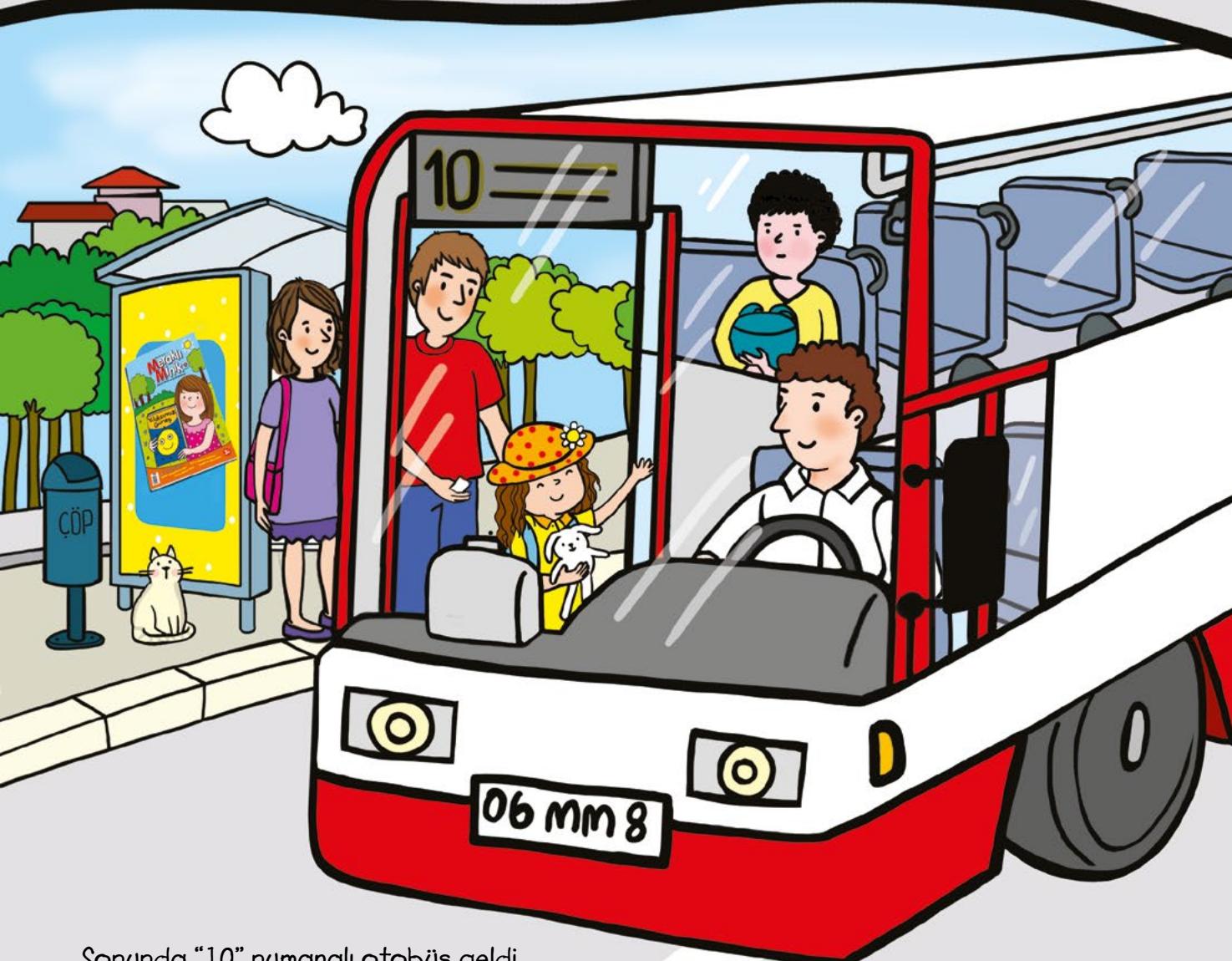

Birbirine benzeyen pek çok otobüs geçti.

"7" numaralı otobüs...

"3" numaralı otobüs...

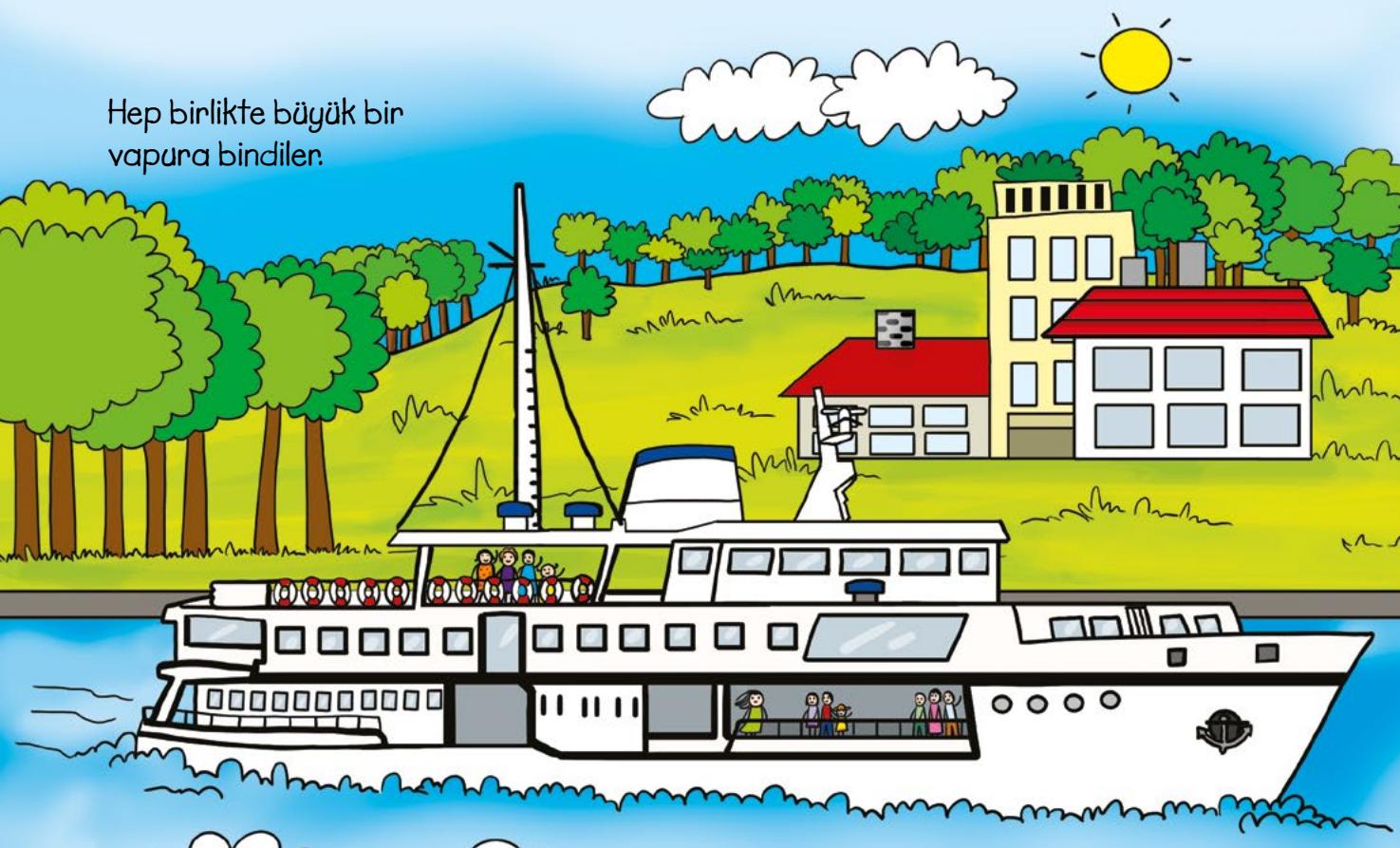
Sonunda "10" numaralı otobüs geldi.
Hep birlikte otobüse bindiler.

Beş durak sonra da indiler.
Bir yaya geçidinden yolun karşısına geçtiler.

Sence Petekler nereye gitiyor?

Hep birlikte büyük bir
vapura bindiler.

Vapur onları karşı kıyıya götürdü.

Petepler bu yolculuk boyunca
kaç farklı taşıt gördü?

Resimdeki Tuhaflıklar

Kentteki trafik bugün çok yoğun. Yollarda pek çok taşıt var. Minibüsler, otobüsler, bisikletler, otomobiller... Ama bu resimde bazı tuhaflıklar var. Haydi eline bir kalem al ve tuhaf bulduğun şeyleri işaretle.

Hangisinden Bir Tane Var?

Bu sayfada çeşitli çeşit motorlu taşıt görüğorsun. Biri dışında bu taşıt çeşitlerinin hepsinden ikişer tane var. Hangi taşıt çeşidinden bir tane olduğunu bulabilir misin?

Bu sayfadan küçük bir kitabı yapabilirsin.
Sayfayı turuncu kesikli çizgilerden kes.
Böylece üç ayrı parça elde edeceksin.

Taşıtları Tanıyalım

Bu parçaları siyah
çizgilerden arkaya katla.

Sonra parçaları, sayfa numaraları
birbirini izleyecek biçimde iç içe koy
ve ortasından zımbala.
Kitabın hazır!

06 MM 43

Yasemin Şahin
Çizim: Esra Oğunday Bakır

06 MM 43

Bu, bir belediye
otobüsü.

İnsanlar belediye otobüsüyle
şehrin içinde bir yerden başka
bir yere gidebiliyor.

9

Ne kadar da uzun bir taşıt öyle
değil mi? Bu, bir tır.

Kıyafetleri, yiyecekleri
ve başka bir sürü eşyayı çok
uzaklara taşıyor.

2

İnsanları taşıyan uçaklar olduğu gibi eşyaları
taşıyan uçaklar da var. İşte bu, eşya taşıyan
bir uçak yani bir kargo uçağı.

7

Yolcu treni, tren raylarının üzerinde giden bir
taşıt. Aynı anda çok fazla insanı bir yerden
başka bir yere taşıyabiliyor.

4

Bu gördüğün bir arabalı vapur.
Otomobilleri, otobüsleri, kamyonları
ve insanları bir kıyıdan başka bir
kıyıya taşıyor.

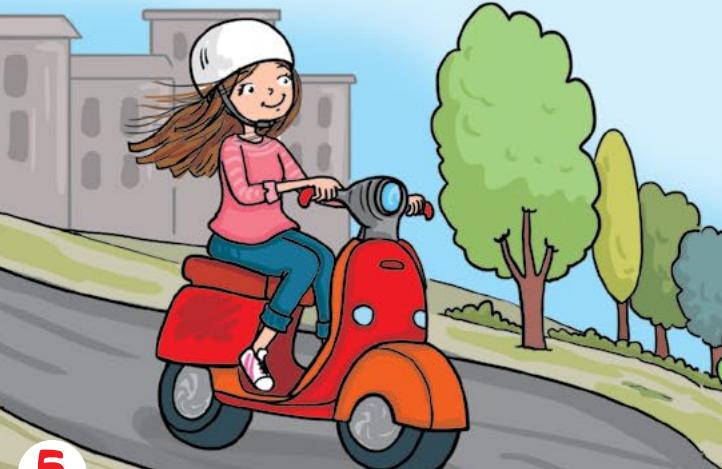
1

Peki hiç bir yük gemisi gördün mü? Bu yük
gemisi bir limandan aldığı eşyaları başka bir
limana götürüyor.

3

Resimde gördüğün iki tekerlekli bir motosiklet.
Motosiklete en fazla iki kişi binebiliyor.

5

İşte bu da bir metro treni. Metro
trenleri yeraltıda bulunan tünellerin
içinde, rayların üzerinde gidiyor.

10

Bu resimde gördüğün bir denizaltı. Denizaltı hem
suyun yüzeyinde hem de suyun altında gidebiliyor.

8

Bu bir helikopter. Hızla dönen pervanesi sayesinde
gökyüzünde uçabiliyor.

6

Resimdeki Taşıtlar

- Bu resimde kaç taşıt var? Haydi say!
- Dolmuşun durağa ulaşmak için hangi yolu izleyeceğini parmağınla gösterebilir misin?
- Dolmuş duraktan kaç yolcu alacak?
- Kırmızı otomobili kırmızı çatılı eve ulaştırır misin?

Tekerlekler Çeşit Çeşit

Otomobilin dört tekerleği var.
Tekerleklerinin hepsi aynı büyüklükte.

Richard Sanik

Alamy / D. M. Smith

Motosikletin iki tekerleği var. Tekerlekleri bisikletlerinkine çok benziyor. Ama motosiklet motorlu bir araç.

Uçağın da tekerlekleri var. Tekerlekler uçağın gövdesine göre küçük. Tekerlekler uçağın pistte hızlanarak havalandırmasını sağlıyor. Uçak iniş yapacağı zaman da tekerleklerini kullanıyor.

Jelha Remes

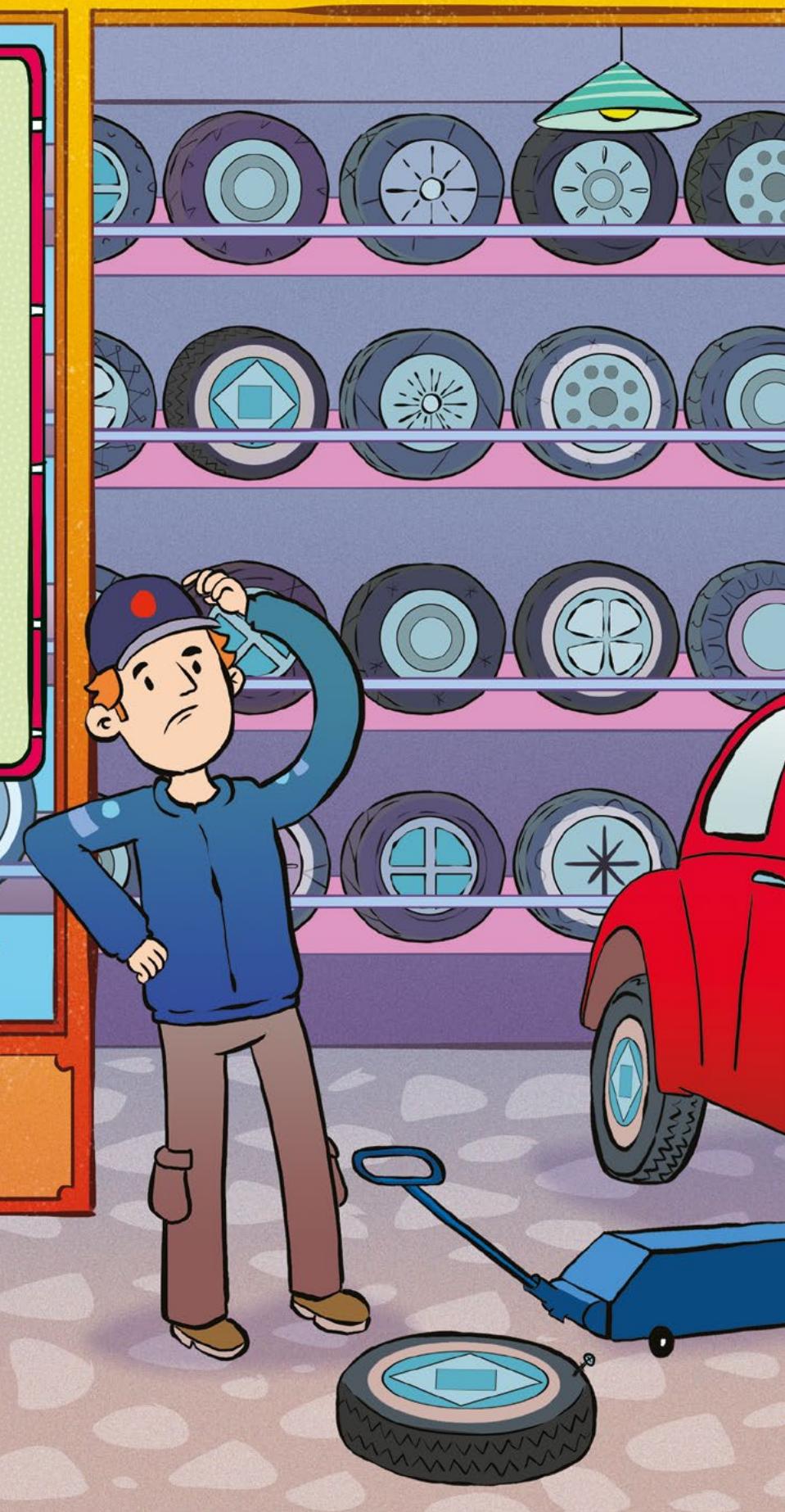

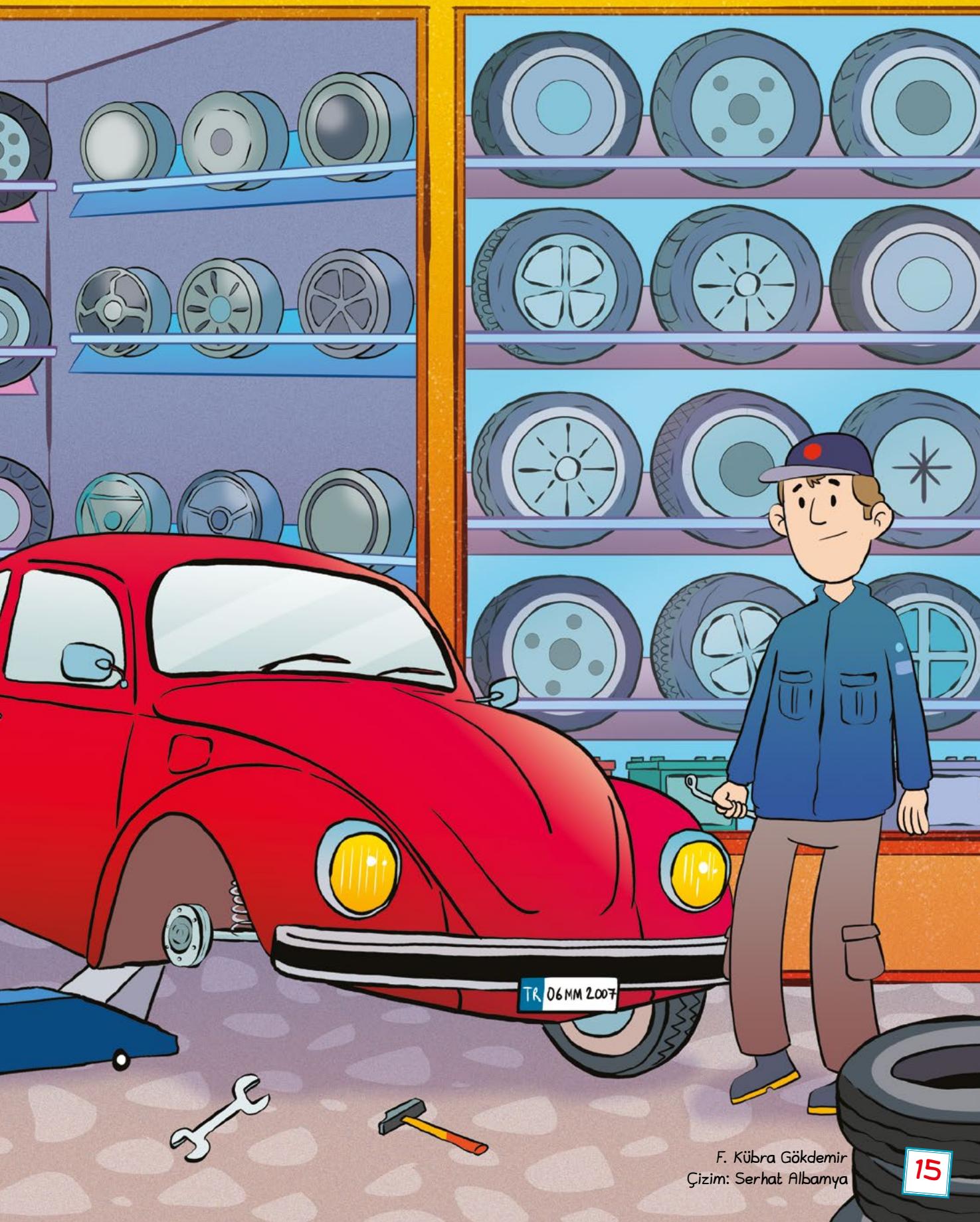
Afıla Laleci

Traktörün ön tekerlekleri, arka tekerleklerine göre daha küçük. Tekerleklerinin yüzeyinde büyük çöküntüler var. Bu sayede tarlada rahatça yol alıyor.

Doğru Tekerlek Hangisi?

Burası bir lastikçi.
Lastikçide çeşitli otomobil tekerleği var.
Burada otomobillerin eskimiş tekerlekleri
yenileriyle değiştiriliyor
ya da tamir ediliyor.
Bu otomobilin
tekerleklerinden birinin
değişmesi gerekiyor.
Bunun için onu lastikçiye
getirmişler. Önce
lastikçideki tekerlekleri
incele. Sonra da burada
gördüğün tekerleklerden
hangisinin bu otomobile
takılabileceğini bul.

Yüksek Hızlı Tren Geliyor

Yüksek hızlı trenler elektrikle çalışır. Vagonlarının her birinin kendi motoru vardır. Yüksek hızlı trenler gerçekten çok hızlı gider. Lokomotiflerin çektiği trenlere göre çok daha kısa sürede bir kentten diğerine varabilirler.

Yüksek Hızlı Trenin Yolculuğu

Bu resimlerde yüksek hızlı trenin bir yolculuğu anlatılıyor. Birinci resimde yolcuları yüksek hızlı trene binerken görüyorsun. Ama diğer resimlerin sırası karışmış. Resimlerin doğru sırasını bulup yanlarındaki dairelerin içine numaralarını yazabilir misin?

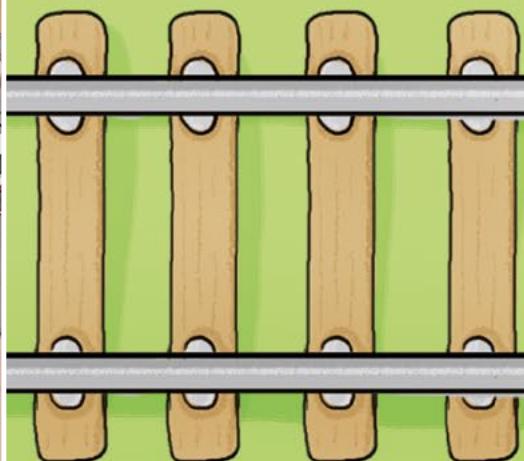

Tren garındaki yolcular trene biniyor.

Tren son istasyona geldiğinde bütün yolcular trenden iniyor.

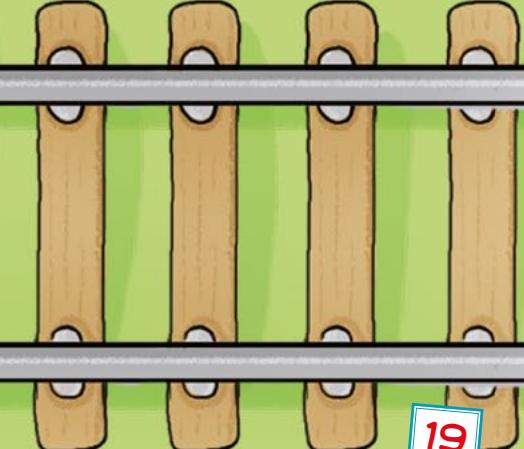
Tren rayların üzerinde son istasyona doğru ilerliyor.

Bütün yolcular bindikten sonra tren gardan ayrılıyor.

Tren bir sonraki istasyona gidiyor. Burada da trene binmek için bekleyen yolcular var.

Taşıt Taşıyan Taşıtlar

Bazen taşıtların da bir yerden bir yere taşınması gerekdir.
İşte o zaman taşıt taşıyan taşıtlara ihtiyaç duyulur.

Bu kamyon çok sayıda otomobili aynı anda taşıyabiliyor.
Otomobiller yolculuk sırasında kayıp düşmemeleri için sıkıca bağlanıyor.

Bu fotoğrafta gördüğün tren vagonlarında fabrikada yeni üretilmiş traktörler taşınıyor.

NASA/Paul E. Alers

Peki sen daha önce uzay mekiği taşıyan bir uçak görmüş müydün?

Fotoğraftaki uçağın taşıdığı uzay mekiği artık uzay yolculuklarında kullanılmayacak.

Büyük bir uçakla sergileneneceği müzenin bulunduğu kente taşınıyor.

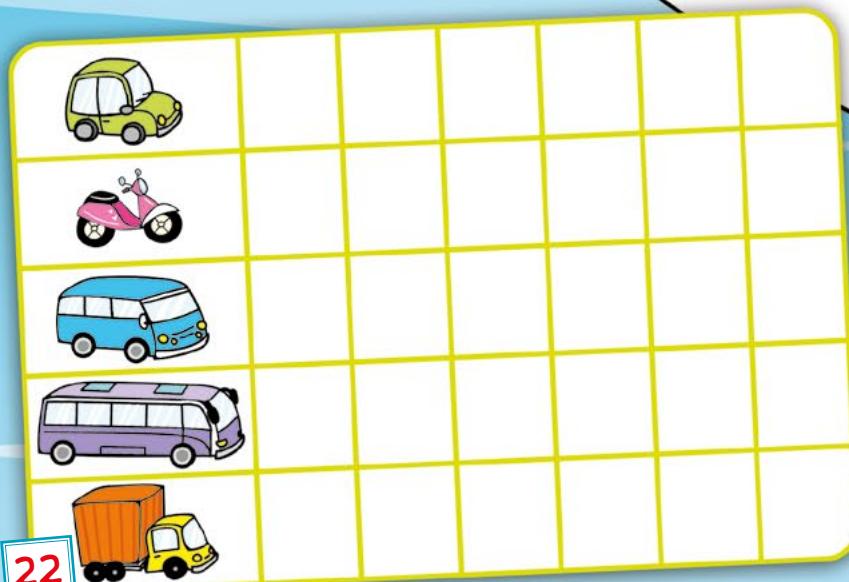
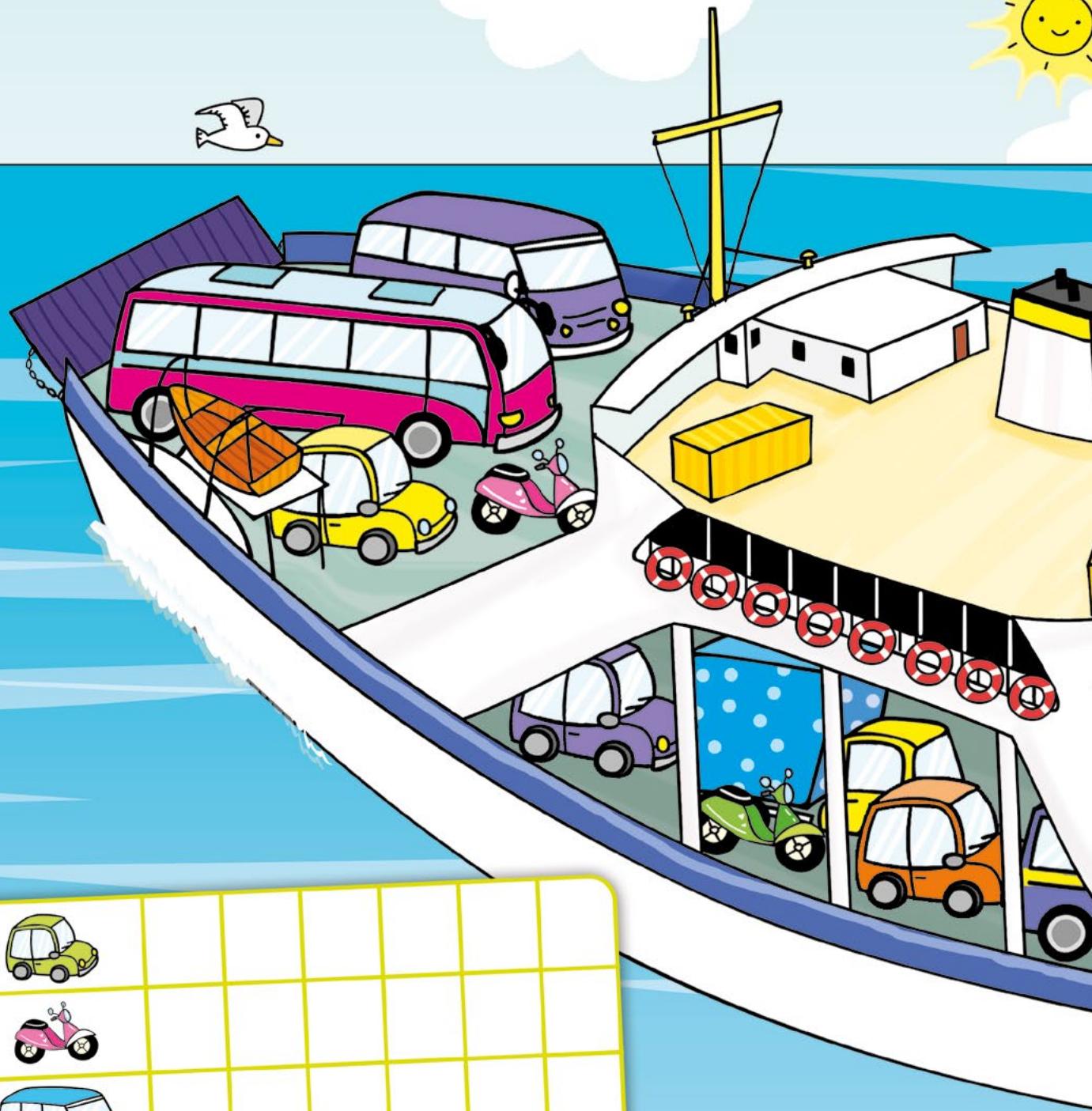
Bazen de teknelerin karayoluyla bir yerden başka bir yere taşınması gereklidir. Fotoğrafta gördüğün kamyon da bu balıkçı teknesini bakımının yapılacağı yere taşıyacak.

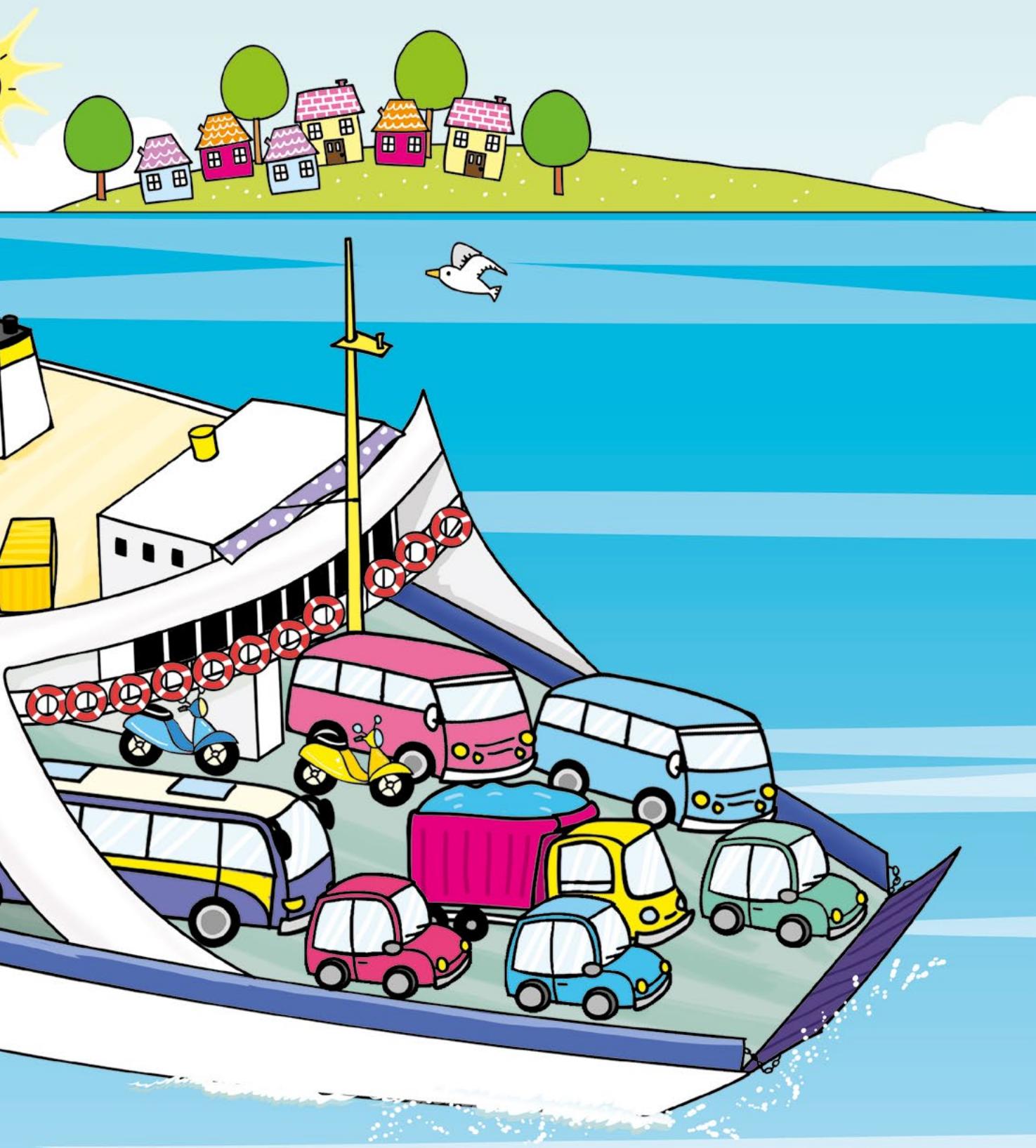
Alamy / Djordje J.

Arabalı VapurdaKİ Taşıtlar

Bu resimdeki arabalı vapur, otomobilleri, otobüsleri, motosikletleri, minibüsleri ve kamyonetleri karşı kıyla götürüyor.

Haydi önce bu arabalı vapurda kaç tane otomobil olduğunu say. Sonra da yanda gördüğün şekildeki otomobil resminin yanındaki kutucuklardan, bulduğun sayı kadarını boy. Aynısını diğer taşıtlar için de yap.

Bu Taşıtlar Bilimsel

Buzkıranla Kutuplara Yolculuk

Kutuplara yakın bölgelerde kışın hava çok soğuk oluyor. Denizin yüzeyinde buzlar oluşuyor. Bu bölgelerde çalışan biliminsanları, buzkıran adı verilen gemiler kullanıyorlar. Buzkıranın çok güçlü motorları ve özel bir gövdesi var. Buzları kırarak ilerleyebiliyor.

Antarktika'da Bir Gemi

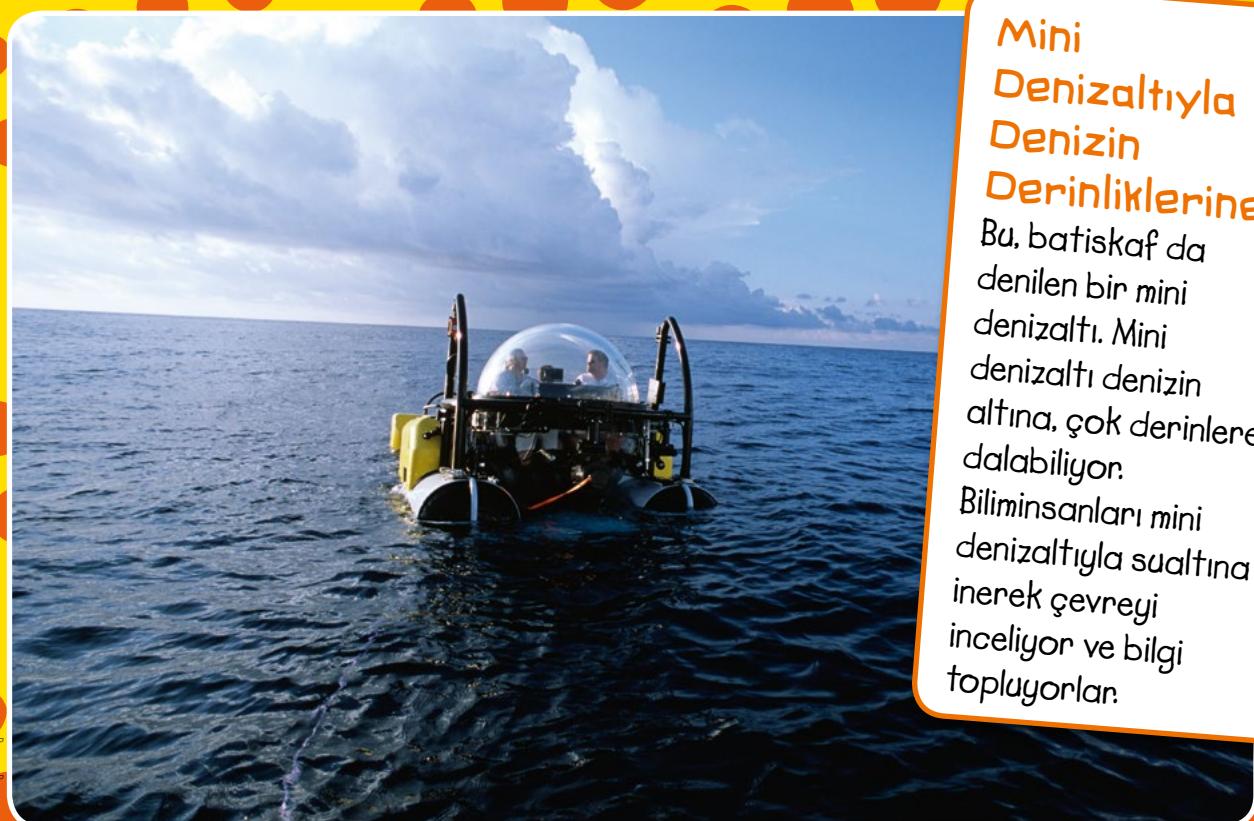
Bu fotoğraf da buzların arasındaki başka bir gemide çekilmiş. Burada gördüğün Türk biliminsanları geçtiğimiz günlerde bu gemiyle Antarktika kıtasına gittiler, yolculukları boyunca gözlemler yaptılar.

Araştırmalarda Kullanılıyor

Fırtına Araştırmacıları İşbaşında

Bu da fırtınaları inceleyen biliminsanlarının kullandığı özel bir kamyon. Kamyonun arka kısmındaki kırmızı mavi renklerdeki radarı görüyor musun? Araştırmacılar bu radarı kullanarak fırtınayla ilgili bilgi topluyorlar.

Mini Denizaltıyla Denizin Derinliklerine

Bu, batiskaf da denilen bir mini denizaltı. Mini denizaltı denizin altına, çok derinlere dalabiliyor. Biliminsanları mini denizaltıyla sualtı inerek çevreyi inceliyor ve bilgi topluyorlar.

Çok Merak Ediyorum

Herkes sürücü olabilir mi?

Aşya Sesli - 6 yaş - Trabzon

Sürücü olabilmek için öncelikle bir sürücü belgesi almak gereklidir. Sürücü belgesi almak için de trafik kurallarının, taşıtların özelliklerinin ve sürücülüğün öğretildiği bir kursa gidilir. Sonra bu kursta öğretilen bilgilerle ilgili bir sınava girilir. Bu sınavda başarılı olanlar, sürücü belgesi alabilir ve taşıt kullanabilir. Otomobil, motosiklet ya da iş makinesi gibi farklı taşıt çeşitlerinin her birini kullanmak için farklı bir belge gereklidir. Ayrıca sürücü belgesi alabilmek için yaş da önemlidir. Örneğin otomobil kullanmak isteyenlerin 18 yaşını bitirmiş olması gereklidir.

Sorularınızı bekliyoruz!

Kelebeklerle ilgili sorularınızı 15 Haziran'a kadar bize gönderin. Bu sorulardan birini ya da birkaçını Temmuz 2016 sayımızda yanıtlayalım.

Adınızı, soyadınızı, yaşınızı ve yaşadığınız il yazmayı unutmayın.

İşte adreslerimiz:

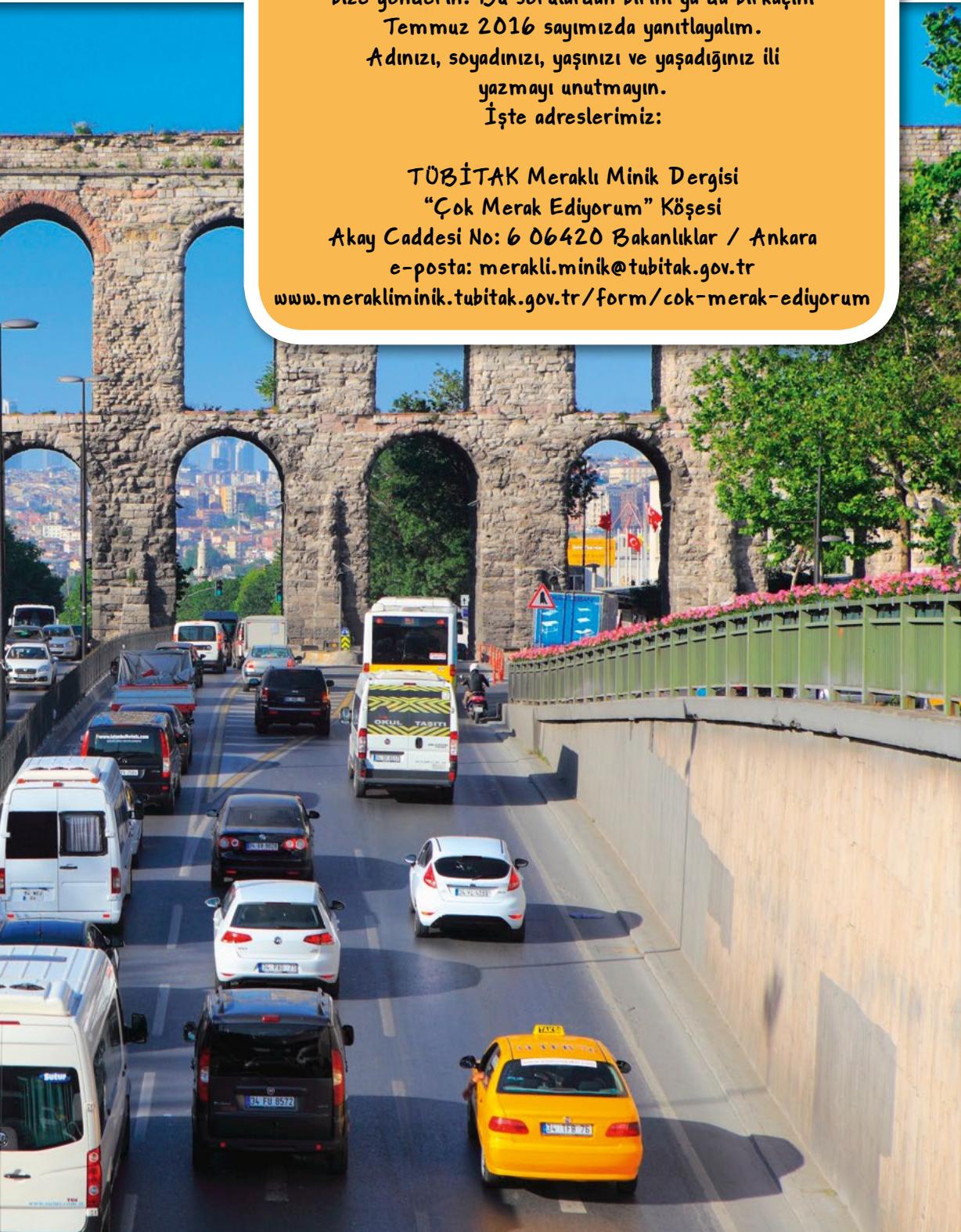
TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi

"Çok Merak Ediyorum" Köşesi

Akay Caddesi No: 6 06420 Bakanlıklar / Ankara

e-posta: meraklı.minik@tubitak.gov.tr

www.merakliminik.tubitak.gov.tr/form/cok-merak-ediyorum

Haydi Mutfağa

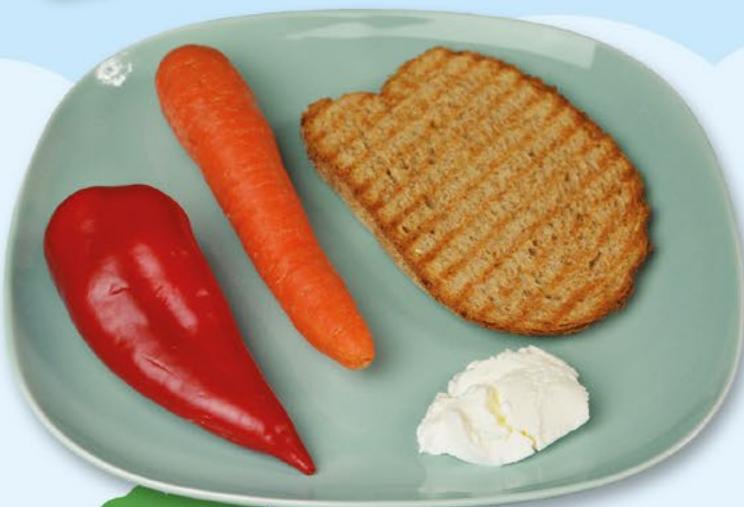

Peynir, Havuç ve Kırmızı Biberli Helikopter

Malzeme

- 1 tatlı kırmızı biber
- 1 havuç
- 1 dilim kızarmış ekmek
- 1 yemek kaşığı sürülebilir beyaz peynir

Bu sayfadaki etkinlik yetişkinlerle birlikte yapılmalıdır.

Önce bir kâğıda helikopter şekli çizin, sonra şekli etrafından keserek bir kalıp oluşturun. Kalıbü ekmeğin üzerine koyarak ekmeği aynı şekilde kesin. Ekmeğin üzerine peyniri sürüp. Kırmızı biberden helikopterin pencereelerini ve kuyruğundaki süsleri kesip ekmeğin üzerine koyn. Havauctan, helikopterin tepesindeki ve kuyruk kısmındaki pervanelerini ve ayak kısımlarındaki parçaları kesip fotoğraftaki gibi yerleştirin. Ekmeğin kenar kısmından kestığınız parçayı da ayak kısmına ekleyin. Helikopteriniz hazır. Afiyet olsun.

Küçük Eller İşbaşında

Mart 2016 sayımızda bir toplu taşıma aracı maketi taslamanızı istemiştik. İşte taşıt maketlerinizle çektiğiniz fotoğraflarınız. Burada yer veremediğimiz fotoğraflarınızı da internet sitemizde görebilirsiniz. Internet sitemizin adresi:
<http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr/>

Sewval Bozkurt - 4 yaş - Çankırı

Defne Konyali - 3 yaş - Ordu

Yigit Akcil - 6 yaş - Artvin

Ayca Seckin - 5 yaş - Ankara

Neval Aydin - Adana

Zeynep Asya Demircan - 3,5 yaş - Niğde

Ali Serhat Sen - 6 yaş - Sanlıurfa

Zümra Dursun - 7 yaş - Karabük

Zeynep Anıl - 6 yaş - Denizli

Yusuf (3,5 yaş) ve Enes (2 yaş) Yiğiter - Kayseri

Rüzgar Karaoglu - 3,5 yaş - Eskişehir

Kayra Baser - 5 yaş - Yozgat

Taçmin Sakar - 3 yaş - Edirne

Ömer Kagan Canakpinar - 4 yaş - Trabzon

Yunus Kerem Küçük - 3 yaş - Bursa

Deniz Gündoren - 5 yaş - Sakarya

Ismail Ege Eser - 3,5 yaş - Antalya

Deniz Soglu - 6 yaş - İzmir

Yigit Fatih Ercan - 4 yaş - İstanbul

Ege Özcan - 5 yaş - Aydın

İpek Pak - 3,5 yaş - Kastamonu

Deniz Doğan - 5 yaş - İsparta

Demir (6 yaş) ve Hacer Nur (3 yaş)
Kandemir - Hatay

Zümrü Nese Arslan - 5,5 yaş - Konya

Narin Celik - 6 yaş - Gaziantep

Melih Yıldız - 4 yaş - Tokat

Elif ve İlknur Başer - 5 yaş - Kütahya

Sedef Karadeniz - 4,5 yaş - Kocaeli

Duru Er - 6 yaş - Zonguldak

Zeynep Naz Küçük - 4,5 yaş - Batman

Temmuz 2016 sayımız için atık malzemeler kullanarak kelebek kanatları yapmanızı istiyoruz. Yapığınız kanatlarla birlikte çektireceğiniz bir fotoğrafınızı, adınızı, soyadınızı ve yaşıdığınız ilde yazarak bize gönderin. Bunun için 15 Haziran'a kadar süreniz var. Adreslerimiz aşağıda:

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi
"Küçük Eller İşbaşında" Kölesi
Akay Caddesi No: 6
06420 Bakanlıklar / ANKARA
e-posta: merakli.minik@tubitak.gov.tr
www.merakliminik.tubitak.gov.tr/kucuk-eller

Kitap...
Oyun...
Öneri...

Kamyonlar, Traktörler ve İş Makineleri

Bu sayımızda size, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları'nın Büyük Makineler serisinden çıkışmış üç kitabı tanıtmak istiyoruz: "Kamyonlar", "İş Makineleri" ve "Traktörler".

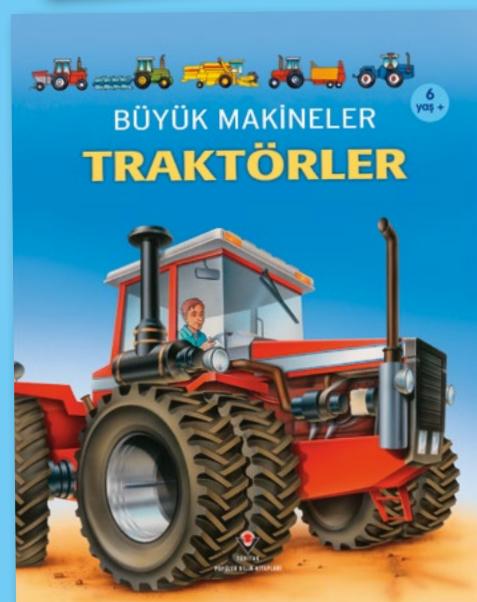
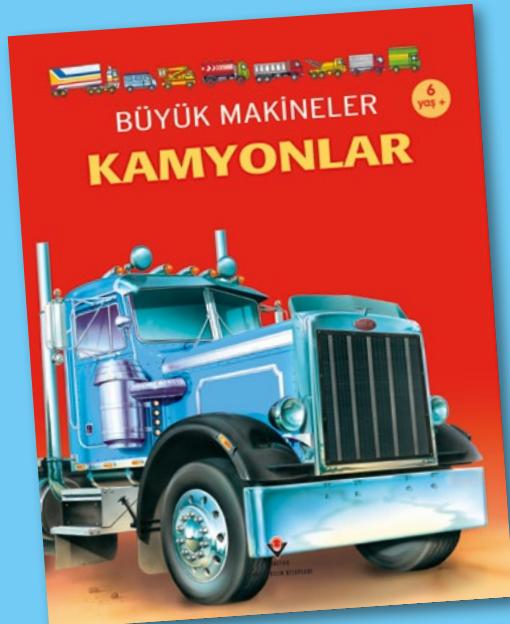
Bu üç kitabın en dikkat çekici özelliği, her birinin içinde iki sayfaya yayılan kocaman kamyon, traktör ve iş makinesi çizimlerinin yer olması. Bu çizimlerin yalnızca altı ve üzeri yaşlardaki okuyucuların değil, küçük yaşlardaki okuyucuların da ilgisini çekebileceğini düşünüyoruz. Okuyucular kitapların sayfalarındaki çizimleri inceleyerek bu taşıtların farklı tasarımlarını ve farklı kullanım alanlarını keşfedebilirler.

Kitaplardan ilki olan "Kamyonlar"da, kamyonların arkasına farklı şekillerde kasalar takıldığından nasıl farklı özellikte yükler taşıyabildiği anlatılıyor. Ayrıca tanker, kurtarıcı, treyler ve itfaiye kamyonları gibi farklı çeşitlerinin özelliklerine yer veriliyor.

"Traktörler"deyse traktörlerin asıl kullanım alanının arkalarına bağlanan tarım aletlerini çekmek olduğunu öğreniyoruz. Saban, tırmık, merdane, ilaçlama makinesi, hasat makinesi ve benzeri aletlerin her biri, traktörlere ayrı bir işlev kazandırıyor. Traktörlerin önüne tutucu, forklift, kazıcı kepçe gibi çeşitli aletler bağlandığında bu taşıtların küçük bir iş makinesi gibi çalışabildiğini görüyoruz.

"İş Makineleri"ndeysse buldozer, kepçeli kazıcı, hareketli vinç, silindir, konteyner vincisi, tünel kazıcı gibi inşaatlarda, yol yapımında, yükleme ve boşaltımada ya da tünel gibi dev yapıların yapımında kullanılan çeşitli iş makineleri anlatılıyor.

"Kamyonlar" kitabının yazarı Harriet Castor; kitabın çizimlerini Chris Lyon, Sean Wilkinson ve Teri Gower yapmış. "Traktörler"i ve "İş Makineleri"niyse Caroline Young yazmış. Bu iki kitabı çizerleri ise Chris Lyon ve Teri Gower. Kitapların üçünü de Hüseyin Kiyar Türkçeleştirmiştir.

Yeşilde Hareket Et, Kırmızıda Dur Oyunu

Bu, en az iki kişiyle açık havada ya da evde oynanabilecek bir oyun. Oyunda bir kişi ebe olur. Ebenin görevi, 15-20 saniyede bir yüksek sesle "yeşil" ya da "kırmızı" demektir. Ebe yeşil dediğinde oyuncular yürüyebilir, koşabilir, hatta dans edebilir. Ebe "kırmızı" dediğindeyse oyuncular durur. Kırmızıda durmayan ya da yeşilde harekete geçmeyen oyuncular oyundan çıkar. Oyuncuların hepsi oyundan çıkışa ya da yeni bir ebe seçilene kadar oyun bu şekilde devam eder.

Aslı Zülal
Çizimler: iStock

Taşıtlarla Tekerlekleri Eşleme Kartları

Bu sayımızda hazırladığımız kartlarda dokuz farklı taşıt bulunuyor. Kartların yarısında taşıt resimleri, diğer yarısında da bu taşıtların birer tekerlegini yakından gösteren resimler var. Bu kartlarla bir eşleme oyunu oynayabilirsiniz. Oyunu oynamak için önce kartları birbirinden ayırip karıştırın. Resimli yüzleri alta gelecek şekilde yere dizin. Sonra kartları ikişer ikişer açın. Taşıtlarla tekerleklerini birbirleriyle eşlemeye çalışın. Açıığınız iki kart birbirinin eşiye onları kenara ayırin. Dilerseniz bu oyunu iki ya da daha fazla oyuncuya, kartları sırayla açarak da oynayabilirsiniz.

F. Kübra Gökdemir

Haydi Pamuk,
parka gidelim!

